

Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΧΡΕΟΣ

Ἦσυχα, καθαρὰ, κοιτάζω τὸν κόσμον καὶ λέω:
"Ὅλα τοῦτα ποὺ θωρῶ, γρικῶ, γεύομαι, ὁ-
σφραίνουμαι κι ἀγγίζω εἶναι πλάσματα τοῦ
νοῦ μου.

Ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει, κατεβαίνει μέσα στὸ κρα-
νίο μου. Στὸ ἓνα μελίγγι μου ἀνατέλνει ὁ ἥλιος,
στὸ ἄλλο βασιλεύει ὁ ἥλιος.

Τ' ἄστρα λάμπουν μέσα στὸ μυαλό μου, οἱ
ιδέες, οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ ζῶα βόσκουν μέσα
στὸ λιγόχρονο κεφάλι μου, τραγούδια καὶ κλά-
ματα γιομώνουν τὰ στρουφιχτὰ κοχύλια τῶν
αὐτιῶν μου καὶ τρικυμίζουν μιὰ στιγμή τὸν ἀ-
γέρα.

σβήνει τὸ μυαλό μου, κι ὅλα, οὐρανὸς καὶ
γῆς, ἀφανίζονται.

«Ἐγὼ μονάχα ὑπάρχω!» φωνάζει ὁ νοῦς.

«Μέσα στὰ κατώγια μου, οἱ πέντε μου ἀνυ-
φάντρες δουλεύουν, ὑφαίνουν καὶ ξυφαίνουν τὸν
καιρὸ καὶ τὸν τόπο, τὴ χαρὰ καὶ τὴ θλίψη, τὴν
ῥῆξη καὶ τὸ πνέμα.

»Ὅλα ρέουν τρογύρα μου σὰν ποταμός, χο-
ρεύουν, στροβιλίζονται, τὰ πρόσωπα κατρα-
κυλοῦν σὰν τὸ νερό, τὸ χάος μουγκρίζει.

»Μὰ ἐγώ, ὁ Νοῦς, μὲ ὑπομονή, μὲ ἀντρεία, νηφάλιος μέσα στὸν ἱλιγγο, ἀνηφορίζω. Γιὰ νὰ μὴν τρεκλίσω νὰ γκρεμιστῶ, στερεώνω ἀπάνω στὸν ἱλιγγο σημάδια, ρίχνω γιοφύρια, ἀνοίγω δρόμους, οἰκοδομῶ τὴν ἄβυσσο.

»Ἀργά, μὲ ἀγώνα, σαλεύω ἀνάμεσα στὰ φαινόμενα ποὺ γεννῶ, τὰ ξεχωρίζω βολικά, τὰ σμίγω μὲ νόμους καὶ τὰ ζεύω στὶς βαριές πραχτικές μου ἀνάγκες.

»Βάνω τάξη στὴν ἀναρχία, δίνω πρόσωπο, τὸ πρόσωπό μου, στὸ χάος.

»Δὲν ξέρω ἂν πίσω ἀπὸ τὰ φαινόμενα ζεῖ καὶ σαλεύει μιὰ μυστική, ἀνώτερή μου οὐσία. Κι οὔτε ρωτῶ δὲ μὲ νοιάζει. Γεννοβολῶ τὰ φαινόμενα, ζωγραφίζω μὲ πλήθια χρώματα φανταχτερό, γιγάντιο ἓνα παραπέτασμα μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἄβυσσο. Μὴ λές: “Ἀναμέρισε τὸ παραπέτασμα, νὰ δῶ τὴν εἰκόνα!” Τὸ παραπέτασμα, αὐτὸ εἶναι ἡ εἰκόνα.

»Εἶναι ἀνθρώπινο ἔργο, πρόσκαιρο, παιδὶ δικό μου, τὸ βασίλειό μου ἐτοῦτο. Μὰ εἶναι στέρεο, ἄλλο στέρεο δὲν ὑπάρχει, καὶ μέσα στὴν περιοχὴ του μονάχα μπορῶ γόνιμα νὰ σταθῶ, νὰ χαρῶ καὶ νὰ δουλέψω.

»Εἶμαι ὁ ἀργάτης τῆς ἄβυσσος. Εἶμαι ὁ θεατῆς τῆς ἄβυσσος. Εἶμαι ἡ θεωρία κι ἡ πράξη.

Εἶμαι ὁ νόμος. ”Οἶω ἀπὸ μένα τίποτα δὲν ὑπάρχει.”

Χωρὶς μάταιες ἀνταρσίες νὰ δεῖς καὶ νὰ δεχτεῖς τὰ σύνορα τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, καὶ μέσα στ’ αὐστηρὰ τοῦτα σύνορα ἀδιαμαρτύρητα, ἀκατάπαυτα νὰ δουλεύεις—νὰ ποιῶ εἶναι τὸ πρῶτο σου χρέος.

Μὲ ἀντρεία, μὲ σκληρότητα στερέωσέ ἀπάνω στὸ σαλευόμενο χάος τὸ καταστροφόγγυλο, τὸ καταφώτιστο ἁλώνι τοῦ νοῦ, ν’ ἁλωνίσεις, νὰ λιχνίσεις, σὰ νοικοκύρης, τὰ σύμπαντα.

Καθαρὰ νὰ ξεχωρίσεις κι ἡρωικὰ νὰ δεχτεῖς τὶς πικρὲς γόνιμες τοῦτες, ἀνθρώπινες, σάρκα ἀπὸ τὴ σάρκα μας, ἀλήθειες: α) Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου φαινόμενα μονάχα μπορεῖ νὰ συλλάβει, ποτὲ τὴν οὐσία· β) κι ὅχι ὅλα τὰ φαινόμενα, παρὰ μονάχα τὰ φαινόμενα τῆς ὕλης· γ) κι ἀκόμα στενώτερα: ὅχι κὰν τὰ φαινόμενα τοῦτα τῆς ὕλης, παρὰ μονάχα τοὺς μεταξὺ τους συνειρμούς· δ) κι οἱ συνειρμοὶ τοῦτοι δὲν εἶναι πραγματικοί, ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο· εἶναι κι αὐτοὶ γεννήματα τοῦ ἀνθρώπου· ε) καὶ δὲν εἶναι οἱ μόνοι δυνατοὶ ἀνθρώπινοι· παρὰ μονάχα οἱ πῶ βολικοὶ γιὰ τὶς πραχτικές καὶ νοητικές του ἀνάγκες.

Μέσα στὰ σύνορα τοῦτα, ὁ νοῦς εἶναι ὁ νόμιμος ἀπόλυτος μονάρχης. Καμιὰ ἄλλη ἐξουσία στὸ βασίλειό του δὲν ὑπάρχει.

Ἀναγνωρίζω τὰ σύνορα τοῦτα, τὰ δέχουμαι μ' ἐγκαρτέρηση, γενναιότητα κι ἀγάπη, κι ἀγωνίζουμαι μέσα στὴν περιοχὴ τους ἄνετα σὰ νὰ ῥμουν ἐλεύτερος.

Ὑποτάζω τὴν ὕλη, τὴν ἀναγκάζω νὰ γίνει καλὸς ἀγωγὸς τοῦ μυαλοῦ μου. Χαίρουμαι τὰ φυτά, τὰ ζῶα, τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς θεοὺς σὰν παιδιὰ μου. Ὅλο τὸ Σύμπαντο τὸ νιώθω νὰ σοφιλιάζει ἀπάνω μου καὶ νὰ μὲ ἀκλουθαίει σὰ σῶμα.

Σὲ ἄξαφνες φοβερὲς στιγμὲς ἀστράφτει μέσα μου: «Ὅλα τοῦτα εἶναι παιχνίδι σκληρὸ καὶ μάταιο, δίχως ἀρχή, δίχως τέλος, δίχως νόημα». Μὰ ξαναζεύουμαι, πάλι, γοργὰ στὸν τροχὸ τῆς ἀνάγκης, κι ὅλο τὸ Σύμπαντο ξαναρχινάει γύρω τρογύρα μου τὴν περιστροφή του.

Πειθαρχία, νὰ ἡ ἀνώτατη ἀρετή. Ἐτσι μονάχα σοζυγιάζεται ἡ δύναμη μὲ τὴν ἐπιθυμία καὶ καρπίζει ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου.

Νὰ πῶς μὲ σαφήνεια καὶ μὲ σκληρότητα νὰ καθορίζεις τὴν παντοδυναμία τοῦ νοῦ μέσα στὰ φαινόμενα καὶ τὴν ἀνικανότητα τοῦ νοῦ πέρα ἀπὸ τὰ φαινόμενα—πρὶ νὰ κινήσεις γιὰ τὴ

λύτρωση. Ἀλλιῶς δὲν μπορεῖς νὰ λυτρωθεῖς.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΧΡΕΟΣ

Δὲ δέχουμαι τὰ σύνορα, δὲ μὲ χωροῦν τὰ φαινόμενα, πνίγουμαι! Τὴν ἀγωνία τούτη βαθιά, αἵματερὰ νὰ τὴ ζήσεις, εἶναι τὸ δεύτερο χρέος.

Ὁ νοῦς βολεύεται, ἔχει ὑπομονή, τοῦ ἀρέσει νὰ παίζει· μὰ ἡ καρδιά ἀγριεύει, δὲν καταδέχεται αὐτὴ νὰ παίξει, πλαντάει καὶ χιμάει νὰ ξεσκίσει τὸ δίκτυ τῆς ἀνάγκης.

Νὰ ὑποτάξω τὴ γῆς, τὸ νερό, τὸν ἀγέρα, νὰ νικήσω τὸν τόπο καὶ τὸν καιρό, νὰ νιώσω μὲ ποιоὺς νόμους ἀρμολογοῦνται κι ἔρχονται καὶ ξανάρχουνται οἱ ἀντικαθρεφτισμοὶ ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὴν πυρωμένην ἔρημο τοῦ νοῦ, τί ἀξίαν ἔχει;

Ἐνα μονάχα λαχταρίζω: Νὰ συλλάβω τί κρύβεται πίσω ἀπὸ τὰ φαινόμενα, τί εἶναι τὸ μυστήριο ποὺ μὲ γεννάει καὶ μὲ σκοτώνει, κι ἂν πίσω ἀπὸ τὴν ὁρατὴ ἀκατάπαυτη ροὴ τοῦ κόσμου κρύβεται μιὰ ἀόρατη ἀσάλευτη παρουσία.

Ἄν ὁ νοῦς δὲν μπορεῖ, δὲν εἶναι ἔργο του νὰ ἐπιχειρήσει πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τὴν ἥρωικὴν ἀπελπισμένην ἔξοδο, νὰ ἔταν νὰ μποροῦσε ἡ καρδιά μου!